

Tekenen in de Tijd 55

9 - 15 augustus 2020

Geloof kan de vorm hebben van ongeloof. Ongeloof in de grens van het voorstelbare als de grens van het mogelijke. Ongeloof dat ons gebrekkig vertrouwen God en Gods werkelijkheid recht doet. Erik Borgman over dominicaanse spiritualiteit als volgehouden hunkering.

Bij het feest van Dominicus, dat we deze zondag vierden, preekte Jozef Essing o.p. in de eucharistieviering met name over het gebed. Volgelingen van Dominicus zijn met al hun vezels met de wereld verbonden, was zijn boodschap, en brengen met zichzelf de wereld voor God. In al haar indrukwekkende schoonheid, al haar adembenemende treurigheid en al haar hartverscheurende pijn. Dominicaanse spiritualiteit verbindt uitbundig en aanstekelijk zingen – zou het daarom zijn dat ik het zo moeilijk te verteren vind dat het coronavirus het ons nog altijd onmogelijk maakt als gemeenschap voluit te zingen in de kerk? – en ontroostbaar verdriet.

Zelf zag ik mijn eigen stemming afgelopen week samengevat door de profeet Habakuk. Deze ventileert zijn onbegrip dat het kwaad maar voortduurt. 'Uw ogen zijn te zuiver om het kwaad aan te zien', zegt Habakuk tegen God, 'U kunt het onrecht niet onbewogen gadeslaan' (Habakuk 1,13). Wat de profeet hier verwoordt, is een christelijke, maar op een bijzondere manier dominicaanse grondovertuiging. In God is geen idee van het kwaad, schrijft Thomas van Aquino, het heeft voor God geen recht van bestaan en heeft dus uiteindelijk geen bestand. Dus, met de profeet: 'Hoe kunt U dan de verraders aanzien en zwijgen', registreren dat schurken mensen verslinden die hen in rechtvaardigheid verre overtreffen? Vervolgens gebruikt Habakuk een verrassend beeld. Hij vergelijkt de positie van de mensen van zijn tijd met die van vissen, 'wemelend gedierte dat geen meester heeft' en daarom gemakkelijk kan worden gevangen in een sleepnet of een fuik. Dit tot vreugde van degenen die daar garen bij spinnen en zij vereren net en fuik alsof het goden zijn. Ik zie dat overal gebeuren. Steeds worden offers gebracht om een economie te herstellen waarvan we weten dat zij niet duurzaam is en op allerlei manier slachtoffers maakt. Maar omdat het ons niet lukt iets anders te bedenken brengen wij offers aan ons net en branden wij wierook voor onze fuik, zoals de profeet het formuleert (Habakuk 1,16).

Ook de profeet had geen antwoord paraat op de situatie. Hij weet niet anders te doen dan te blijven uitkijken naar Gods antwoord. Gods verrassende reactie is: heel goed! Blijf uitzien naar wat ik zal doen, want 'het visioen, al wacht het zijn toegewezen tijd nog af, smacht naar zijn vervulling: [...] geef het wachten niet op, want komen doet het beslist en het komt niet te laat' (Habakuk 2,3). Blijven hunkeren naar het realiseren van het visioen van leven in overvloed dat naar zijn vervulling smacht, dat is wat ons te doen staat. En in geen geval vereren wat ons uiteindelijk niet kan redden, ook al gebeurt dat bij gebrek aan beter volop. Maar blijven vertrouwen dat het anders kan en op het waarnemen van tekenen daarvan ons leven inrichten, om uitbundig feest te vieren als er iets van deze verhoopte verandering zichtbaar wordt. Dat doet ons volgens Habakuk echt leven: 'de rechtvaardige blijft leven door zijn geloof' (Habakuk 2,4). Dit laatste wordt door de apostel Paulus geciteerd en op een toegespitste manier overgenomen (Romeinen 1,17; Galaten 3,11). Bij hem betekent het: in het

geloof dat ons steeds weer geschonken wordt, blijft God zich in Christus met ons verbinden en verbinden wij ons in Christus met God. Een kerk en een spiritueel centrum, zeker als het op dominicaanse leest is geschoeid, heeft de taak deze verbondenheid zichtbaar te maken en uit te dragen, het wachten, het smachten en hunkeren niet op te geven en zich door dat smachten en hunkeren te laten vormen.

Komende zaterdag, 15 augustus, vieren wij het feest van Maria Tenhemelopneming. Maria liet haar leven zozeer vormgeven door openheid voor de vervulling die Gods aanwezigheid betekent, dat bij haar niets behoefde te worden achtergelaten of uitgezuiverd alvorens zij volledig bij God thuis kon komen. Zij heeft haar ledematen en organen niet tot werktuigen van de ongerechtigheid gemaakt, met de uitdrukking van Paulus, maar tot instrumenten in dienst van het geloof in de gerechtigheid (Romeinen 6,13). Daarin is zij ons tot blijvend voorbeeld en voorspreekster.

Erik Borgman, lekendominicaan
voorzitter van de Programmaraad van het Huis van Dominicus